

ЗАКОНОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ДИРЕКТОРІЇ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Прихід до влади Директорії ознаменувався активним пошуком шляхів, які б забезпечили незалежність Української держави, а також ефективну діяльність нових державних структур, що залежало від створення результативного законодавства. На той час в Україні діяли різні джерела права: законодавство Тимчасового уряду, Російської імперії, Гетьманату, Радянської республіки. У цій ситуації Директорія обрала шлях часткового скасування одних і відновлення чинності інших законів. У цілому ж законодавство цієї доби можна вважати законодавством перехідного періоду, коли приймалися тільки ті акти, які були потрібні для вирішення нагальних суспільних проблем і ствердження Української держави. Перший програмний документ нової влади – Декларація Директорії – з'явився лише 26 грудня 1918 р., який був актом конституційного характеру. У преамбулі констатовалося «зметення з лиця землі гетьманщини як руйнуючого поміщицько-монархічного панування на Україні», відновлення національно-персональної автономії, демократичних органів місцевого самоврядування, одержавлення промисловості. У цілому Декларація містила чітко виражені соціалістичні засади, а лідери Директорії були заклопотані, передовсім, тим, як по справедливості «перерозподілити уже надбане» – від землі до продуктів споживання. У проголошених намірах державотворення важливе значення надавалося скликанню Конгресу трудового народу України – вищому законодавчому органу держави на який покладалися «всі верховні права і повновласність вирішувати всі питання соціального, економічного та політичного життя Республіки». У історико-правовій літературі Конгрес назвали тимчасовим передпарламентом, який певною мірою мав представницький характер – формально у ньому була представлена більшість населення УНР. До його скликання Директорія діяла одноособово і зосереджувала у своїх руках усю повноту виконавчої й законодавчої влади.

1 січня 1919 р. було ухвалено закон «Про державну мову в УНР», яким українська мова затверджувалась державною мовою УНР. Закон закріплював обов'язковість її вжитку в армії, на флоті та в усіх урядових і загальних громадських публічно-правових установах. Інструкція для виборів на Конгрес трудового народу, затверджена 5 січня 1919 р., стала важливим нормативно-правовим актом, який регламентував формування Конгресу трудового народу. Інструкція встановлювала представництво, закріплювала принципи і систему виборів. І хоча лідери Директорії вважали, що форма виборів не досконала, і планувала замінити парламент постійним представництвом трудового народу – Установчими Зборами УНР, у цілому ця діяльність УНР була кроком уперед до демократії. Правовим підсумком діяльності Конгресу трудового народу України можна вважати: по-перше, затвердження 22 січня 1919 р. відомого політико-правового акту – Універсалу Директорії УНР, який закріплював величну подію у процесі українського національного державотворення – об'єднання УНР і ЗУНР в єдину соборну велику Україну. «...До часу поки зберуть Установчі збори з'єднаної Республіки, законодавчу владу на території колишньої ЗУНР виконує Українська Народна Рада, до того самого часу цивільну і військову адміністрацію веде Державний Секретаріат, як виконавчий орган»; по-друге,

прийняття 28 січня 1919 р. закону «Про форму влади на Україні», який юридично закріпив основи державного устрою Республіки. Згідно з Законом у складі Конгресу з делегатів створювалися шість комісій: оборони республіки, земельна, бюджетна, закордонних справ, харчових страв і культурно-освітня. Поряд із цим Конгрес також ухвалив Універсал до українського народу, у якому фактично повторювалося положення вказаного вище закону, і ноту до народів світу з протестом проти окупації території УНР «військами Антанти, арміями радянськими, польськими, донськими, добровольчими» та проти замахів на цілісність, самостійність і незалежність держави. Протягом майже року Універсал виконував роль тимчасової Конституції УНР. В Універсалі містилися положення щодо обов'язковості закріплення демократичного ладу в Україні, а тому уряд і комісії мали підготувати ще й окремий закон «Про вибори Всенародного парламенту Незалежної Соборної Української Республіки». Наступним важливим нормативно-правовим актом був закон «Про порядок внесення і затвердження законів в УНР» від 14 лютого 1919 р. У ньому було здійснено спробу регламентувати законодавчий процес. Але, з огляду на те, що вказаний закон нечітко розмежував правові повноваження Директорії як Ради Народних Міністрів у сфері правотворчості, що призвело до нових протиріч. Тому, 12 листопада 1920 р., було прийнято новий закон «Про тимчасове верховне управління та порядок законодавства в УНР». У ньому також містилися певні недоліки але, така законотворча діяльність на період воєнного стану була виправданою. Проект нової Конституції, який було подано Радою Народних Міністрів для розгляду, ухвали та оголошення у жовтні 1920 р. Це був досить прогресивним документ, в основу якого були покладені такі конституційні принципи: розбудова демократичної, правової держави, поділ влади на законодавчу, виконавчу та судову, верховенство закону в державі, рівноправність усіх громадян тощо. Однак перебіг подій залишив цей важливий документ як правову пам'ятку добу Директорії. Поряд із цим, Директорією за час свого існування було прийнято ряд законів, важливих для державотворення України – «Про землю в УНР» від 8 січня 1919 р.

У підсумку необхідно зазначити, що відсутність чіткої виваженої політичної та правової програми, війна, економічна розруха, відсутність єдності в уряді, недостатній рівень професіоналізму, зовнішня та внутрішня інтервенції та інші чинники призвели до краху УНР доби Директорії. Аналіз правотворчої діяльності УНР показує, що Директорія намагалась на законодавчому рівні врегулювати всі державо- та правотворчі процеси в Україні, але те, що цей процес свідчив про розвиток Української держави – безперечно.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО
ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ВИПУСКНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОГО
ЮРИДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

XVІІІ

**ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО - ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
«ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА СУЧАСНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ»
(Том 1)
*Електронна Збірка***

10 грудня 2018 року

**АСОЦІАЦІЯ ВИПУСКНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОГО ЮРИДИЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

***МАТЕРІАЛИ ХVІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ «ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА СУЧАСНОЇ
ЮРИСПРУДЕНЦІЇ»***

***Харків
2018***

УДК 340.12.001
ББК 67.0
78

Відповідальні за випуск:

О.О. Нанарова – член Секретаріату Асоціації випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Асоціація випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

78 Матеріали XVIII Всеукраїнської наукової конференції «Теорія та практика сучасної юриспруденції». – Х.: Асоціація випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого – Харків: 2018. – 188 с.

Тези друкуються мовою авторів у авторській редакції.

Адреса редакційної колегії: вул. Пушкінська, 77, к. 222п, м. Харків, 61024, Україна.

УДК 340.12.001
ББК 67.0

© *Асоціація випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*